EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2024 09 09
COM(2024) 395 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

pagal Sąjungos muitinės kodekso 278a straipsnį dėl pažangos, padarytos kuriant tame kodekse numatytas elektronines sistemas 2023 m.

{SWD(2024) 214 final}

Turinys

1. ĮVADAS 2
2. ATASKAITOS TURINYS 2
3. SMK NUMATYTŲ ELEKTRONINIŲ SISTEMŲ PROJEKTŲ METODIKA 3
4. SMK NUMATYTŲ ELEKTRONINIŲ SISTEMŲ KŪRIMO PAŽANGOS APŽVALGA ... 4
4.1 Iki 2023 m. pabaigos įgyvendinti projektai 4
4.2 Įgyvendinami projektai 4
4.2.1. Visos Europos projektai 4
4.2.2. Nacionaliniai projektai 8
4.3 SMK IT įgyvendinimo vėlavimo rizika 10
4.4 Poveikio švelninimo veiksmai 12
4.5 Dabartinė padėtis šalyse kandidatėse 14
5. VALDYMO APIBENDRINIMAS IR IŠVADOS 15

1. ĮVADAS

Tai **penktoji metinė likusių elektroninių sistemų diegimo pažangos ataskaita pagal Sąjungos muitinės kodekso (SMK)**[1] **278a straipsnį** dėl pažangos, daromos kuriant SMK numatytas elektronines sistemas[2]. Šioje ataskaitoje išsamiai nagrinėjama tolesnė elektroninių sistemų kūrimo pažanga ir aprašomi pokyčiai, kuriais siekiama pereiti prie visiškai skaitmeninės muitinės aplinkos ir kurie įvyko įsigaliojus SMK. Šiuo tikslu ataskaitoje remiamasi 2019 m. nustatyta SMK darbo programa[3] (SMK DP), ji rengiant pažangos ataskaitą laikoma atskaitos tašku.

SMK įsigaliojo 2016 m. gegužės 1 d. ir buvo iš dalies pakeistas 2019 m.[4] Jame nustatyti terminai – 2020, 2022 ir 2025 m., – iki kurių turi būti laipsniškai užbaigti projektai, susiję su IT pertvarka ir įgyvendinimu. Muitinės formalumams atlikti gali būti toliau naudojamos esamos elektroninės ir popieriuje surašytų dokumentų naudojimu pagrįstos sistemos (vadinamosios pereinamojo laikotarpio priemonės), kol pradės veikti SMK numatytos naujos arba sunaujovintos elektroninės sistemos. Šia teisine priemone reguliuojamas ir remiamas laipsniško ir sudėtingo trimačio perėjimo prie visiškai skaitmeninės muitinės aplinkos procesas atsižvelgiant į sistemų tarpusavio priklausomybę. **.**

Reikėtų pažymėti, kad tuo metu, kai buvo rengiama ši ataskaita, buvo peržiūrėta 2019 m. SMK DP remiantis, be kita ko, informacija apie pažangą, kuri buvo gauta iš valstybių narių rengiant ataskaitą. Naujoji SMK DP yra priemonė, kuria valstybėms narėms padedama siekti bendro ir racionalaus vykdomų projektų įgyvendinimo, paliekant daugiau lankstumo darbams įvykdyti iki galutinių terminų, tačiau vis dėlto išlaikant būtiną spaudimą, kad visa SMK DP būtų įgyvendinta iki 2025 m. gruodžio 31 d. Dėl šios priežasties ataskaitoje orientuojamasi į ateitį, kiek tai susiję su pasirengimu iki naujojoje SMK DP[5], kurią Komisija priėmė 2023 m. gruodžio 15 d., numatytų terminų.

2. ATASKAITOS TURINYS

SMK DP išvardytus projektus galima suskirstyti į tris sistemų kategorijas:

i) **centrinių visos Europos sistemų**, kurias turi sukurti arba sunaujovinti Komisija (dažnai reikia, kad ir valstybės narės sukurtų arba sunaujovintų nacionalines sistemas),

ii) **decentralizuotų visos Europos sistemų**, kurias turi sukurti arba sunaujovinti Komisija, tačiau jos pasižymi svarbiu nacionaliniu komponentu, kurį turi įgyvendinti valstybės narės,

iii) **nacionalinių sistemų**, kurias turi sukurti arba sunaujovinti tik valstybės narės.

Šioje ataskaitoje analizuojama reali pažanga, padaryta diegiant šias sistemas, ir aprašoma kiekvieno projekto apimtis ir planavimas (3 skirsnis). Joje taip pat atkreipiamas dėmesys į galimus vėlavimus, jei tokių nustatyta, ir numatomos poveikio švelninimo priemonės (4 skirsnis). Bendras SMK DP įgyvendinimo pažangos vertinimas apibendrinamas šios ataskaitos išvadose (5 skirsnis).

---

[1] 2013 m. spalio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas, OL L 269, 2013 10 10, p. 1–101.

[2] Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai:
2019 m.: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52019SC0434;
2020 m.: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020SC0339;
2021 m.: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021SC0382;
2022 m.: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52023SC0029.

[3] 2019 m. gruodžio 13 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2019/2151, kuriuo nustatoma darbo programa, susijusi su Sąjungos muitinės kodekse numatytų elektroninių sistemų kūrimu ir diegimu, OL L 325, 2019 12 16, p. 168–182, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A32019D2151.

[4] 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/632, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 952/2013 siekiant pratęsti priemonių, kurios nėra Sąjungos muitinės kodekse numatytos elektroninės duomenų apdorojimo priemonės, taikymą pereinamuoju laikotarpiu, (OL L 111, 2019 4 25, p. 54–58).

[5] 2023 m. gruodžio 15 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2023/2879, kuriuo nustatoma darbo programa, susijusi su Sąjungos muitinės kodekse numatytų elektroninių sistemų kūrimu ir diegimu, OL L 202302879, 2023 12 22, p. 1–17,https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202302879.

Daugiau informacijos apie kiekvieno projekto planavimą ir būklę pateikiama Komisijos tarnybų darbiniame dokumente[6], kuris yra skelbiamas kartu su šia ataskaita. Ataskaita ir Komisijos tarnybų darbinis dokumentas parengti remiantis iš **šių šaltinių surinkta informacija:**

1) nacionalinių planų, kuriuos valstybės narės privalo pateikti du kartus per metus (sausio ir birželio mėn.);

2) valstybėms narėms ir Komisijos tarnyboms išplatintos **apklausos**, kuria siekta nustatyti faktinę planų įgyvendinimo pažangą.

Gauti duomenys yra ir kiekybiniai (t. y. terminai, kurių laikytasi ar nesilaikyta, ir pasiekti arba nepasiekti tarpiniai tikslai), ir kokybiniai (t. y. išsamūs numatomo projektų sudėtingumo, kylančių sunkumų, numatomos rizikos, vėlavimų bei jų priežasčių ir planuojamų ir (arba) pritaikytų švelninimo priemonių aprašymai).

Šių metų apklausoje valstybių narių taip pat prašyta pateikti informaciją apie projektų rengimo metu įgytą patirtį ir apie galimus papildomos paramos poreikius;

3) valstybių narių muitinių IT direktoratų ir Komisijos Mokesčių ir muitų sąjungos generalinio direktorato (Mokesčių ir muitų sąjungos GD) **dvišalių aukšto lygio susitikimų**.

Iš apklausos rezultatų Komisija susidarė aiškią nuomonę apie kiekvienos sistemos būklę. Tačiau Komisija nustatė, kad svarbu gauti naujausių žinių siekiant susidaryti visapusišką ir tikslų kiekvieno iš SMK projektų įgyvendinimo padėties valstybėse narėse vaizdą, suprasti problemas, su kuriomis susiduriama įgyvendinant šiuos projektus, ir pateikti idėjų, kaip pagerinti problemines situacijas;

4) visos Europos masto koordinavimo ir stebėjimo programų atliktų darbų.

Šioje ataskaitoje taip pat pateikiama analizė, grindžiama išsamesne informacija, kurią pateikė valstybės narės pagal nuo 2020 m. įgyvendinamas koordinavimo programas, skirtas visos Europos sistemoms.

3. SMK NUMATYTŲ ELEKTRONINIŲ SISTEMŲ PROJEKTŲ METODIKA

Priklausomai nuo kiekvienos sistemos architektūros, dėl kurios sutarė valstybės narės ir Komisija, yra nustatyta, kaip **dalijamasi pareigomis**, susijusiomis su **atsakomybės** už kūrimą, diegimą, eksploatavimą ir priežiūrą sritimis. Tai nustatyta Elektroninių sistemų techninių priemonių įgyvendinimo reglamente (IRTA), kuriame aprašoma, iš kokių komponentų tos sistemos turėtų būti sudarytos ir koks jų pobūdis – nacionalinis (kuriami nacionaliniu lygmeniu) ar bendras (kuriami ES lygmeniu).

Pagal IRTA 103 straipsnį **bendruosius komponentus** kuria, testuoja, diegia ir valdo Komisija, o juos testuoti gali ir valstybės narės. **Nacionalinius komponentus** kuria, testuoja, diegia ir valdo valstybės narės. Valstybės narės užtikrina nacionalinių komponentų **sąveikumą** su bendraisiais komponentais. Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, parengia ir tvarko **bendrąsias decentralizuotų sistemų specifikacijas**. Valstybės narės kuria, eksploatuoja ir prižiūri **sąsajas**, užtikrinančias, kad būtų atliekamos decentralizuotų sistemų funkcijos, būtinos informacijos mainams su ekonominės veiklos vykdytojais ir kitais asmenimis, vykdomiems per nacionalinius komponentus ir sąsajas, taip pat per bendruosius komponentus su kitomis valstybėmis narėmis.

Nuo 2022 m. toliau optimizuota sistemų kūrimo **projektų metodika**. Kalbant apie Komisiją, veiklos procesų modeliavimas, duomenų modeliavimas ir techninės specifikacijos rengiami labiau vienu metu ir nuo pat pradžių glaudžiai bendradarbiaujant su teisės, verslo ir IT ekspertais. Šį geriausios praktikos metodą taip pat taiko dauguma valstybių narių. Be to, pereinama prie lankstesnės SMK elektroninių sistemų kūrimo metodikos taikymo: dėl greitesnio ir geriau valdomo programinės įrangos išleidimo palaipsniui tobulinamos funkcijos skirtingiems naudotojams. Komisija pakoregavo savo požiūrį į visos Europos sistemas ir joms skirtus dokumentus, kad šis lankstumas padėtų valstybėms narėms paspartinti pažangą. Tai atsispindi ir naujojoje SMK DP.

[6] Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, pridedamas prie Komisijos ataskaitos Europos Parlamentui ir Tarybai pagal Sąjungos muitinės kodekso 278a straipsnį dėl pažangos kuriant tame kodekse numatytas elektronines sistemas, SWD(2024) XX *final*.

Valstybės narės ir Komisija ir toliau reguliariai susitikdavo Elektroninės muitinės koordinavimo grupėje (EMKG), kad apibrėžtų kiekvienos visos Europos sistemos projektų dokumentus ir dėl jų sutartų. EMKG taip pat yra forumas, kuriame valdoma ir koordinuojama valstybių narių ir Komisijos veikla. Be to, Komisija nuolat konsultuojasi su verslo bendruomene per Prekybos ryšių grupę. Valstybės narės privalo palaikyti tiesioginį ryšį su savo ekonominės veiklos vykdytojais nacionalinių planų ir verslininkams skirtų dokumentų klausimais. Paruošus sistemą valstybėms narėms labai svarbu užtikrinti, kad būtų sklandžiai pereita nuo esamų prie sunaujovintų sistemų. Tai būtina siekiant užkirsti kelią bet kokiam poveikiui verslo ir muitinės operacijoms.

4. SMK NUMATYTŲ ELEKTRONINIŲ SISTEMŲ KŪRIMO PAŽANGOS APŽVALGA

Siekiant įdiegti reikalingas elektronines sistemas, SMK DP yra numatyta įgyvendinti septyniolika projektų – už keturiolikos visos Europos projektų yra atsakinga Komisija su valstybėmis narėmis, o už tris – tik valstybės narės.

4.1 Iki 2023 m. pabaigos įgyvendinti projektai

Komisija praneša apie sėkmingą šių **devynių naujų arba sunaujovintų sistemų** įdiegimą:

- SMK registruotųjų eksportuotojų sistema – *REX* (nauja), įdiegta 2017 m.;
- SMK muitinės sprendimai – *CDS* (nauja), įdiegta 2017 m.;
- SMK tiesioginė verslininkų prieiga prie Europos informacinių sistemų – *UUM&DS* (vienodas vartotojų valdymas ir skaitmeninis parašas) (nauja), įdiegta 2017 m.;
- SMK ekonominės veiklos vykdytojų registravimo ir identifikavimo sistema 2 – *EORI2* (naujovinimas), įdiegta 2018 m.;
- SMK „Surveillance 3“ – *SURV3* (naujovinimas), įdiegta 2018 m.;
- SMK privalomoji tarifinė informacija – *PTI* (naujovinimas), įdiegta 2019 m.;
- SMK įgaliotieji ekonominės veiklos vykdytojai – *AEO* (naujovinimas), įdiegta 2019 m.;
- SMK informaciniai lapai specialiosioms procedūroms – *INF* (nauja), įdiegta 2020 m.;
- SMK importo kontrolės sistema 2, 1-oji versija – *ICS2 1-oji versija* (naujovinimas), įdiegta 2021 m.

4.2 Įgyvendinami projektai

Šioje ataskaitoje siekiama pabrėžti 2023 m. pasiekimus ir problemas įgyvendinant šiuo metu vykdomus projektus.

4.2.1 skirsnyje pateikiama **šešių visos Europos projektų**, kuriuos planuojama įdiegti 2023–2025 m., apžvalga. Kaip nustatyta 2019 m. SMK DP, keturių iš šių projektų diegimo laikotarpiai baigėsi 2023 m., tačiau kai kurioms valstybėms narėms pranešus apie sunkumus 2023 m. SMK DP buvo peržiūrėta.

4.2.2 skirsnyje aprašomas **trijų nacionalinių projektų**, t. y. *pranešimo apie atvykimą, pranešimo apie prekių pateikimą ir laikinojo saugojimo*, *specialiųjų procedūrų* ir *nacionalinių importo sistemų*, įgyvendinimas. Kaip nustatyta SMK, iš pradžių buvo planuota, kad šie projektai pradės veikti ne vėliau nei 2022 m. gruodžio 31 d. Tačiau dėl to, kad nepavyko įvykdyti šio termino, kaip nurodyta ankstesnėse SMK metinėse pažangos ataskaitose, kelios valstybės narės paprašė taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą pagal SMK 6 straipsnio 4 dalį. 2023 m. vasario 1 d. Komisija priėmė įgyvendinimo sprendimus, kuriais tam tikroms valstybėms narėms taikomos nukrypti leidžiančios nuostatos ir terminas pratęsiamas iki 2023 m. gruodžio 31 d.

4.2.1. Visos Europos projektai

Visos Europos projektams būdinga specifinė struktūra: juos įgyvendinant gali būti jungiami centriniai ir nacionaliniai elementai, jie gali būti sudaryti iš kelių etapų. Kaip nurodyta SMK 278 straipsnio 3

dalyje, jie turi būti užbaigti ne vėliau nei 2025 m. gruodžio 31 d. Toliau pateikiamas glaustas kiekvieno projekto aprašymas ir pažanga.

1) **SMK garantijų valdymas** – GUM (nauja). Siekiama užtikrinti tikralaikį įvairių rūšių garantijų priskyrimą ir valdymą visoje ES, daugiausia dėmesio skiriant tvarkymo spartos didinimui, atsekamumui ir garantijų stebėjimui tarp muitinės įstaigų.

   Pažanga. 2023 m. buvo parengtas verslo gairių dokumentas, e. mokymosi modulis ir IT mokymai. Nedidelė rizika buvo siejama su savalaikiu *GUM 1-ojo komponento* įdiegimu, kuris turi būti centralizuotai įgyvendintas iki 2024 m. kovo 11 d.

   GUM 2-ojo komponento atveju numatoma, kad valstybės narės sukurs operacines sąsajas su centriniu komponentu nuo 2024 m. kovo mėn. iki 2025 m. birželio mėn. Dauguma valstybių narių nurodė mažą rizikos lygį, kad projektas nebus įgyvendintas laiku. Iki 2023 m. II ketv. septynios valstybės narės pranešė, kad užbaigė savo nacionalinio komponento diegimą, o kitos tęsia darbą. Dvi numatė, kad vėluos įgyvendinti šį etapą.

2) **SMK importo kontrolės sistema 2** – *ICS2* (naujovinimas). Siekiama padidinti tiekimo grandinės saugą ir saugumą gerinant duomenų kokybę, teikimą, prieinamumą ir keitimąsi išankstine informacija apie krovinius.

   Pažanga. *ICS2 2-ąja versija* išplečiama sistemos apimtis į ją įtraukiant visus oru į ES įvežamus krovinius (įskaitant skubias siuntas ir pašto siuntas).

   Komisija, laikydamasi teisinio termino, centrinę *ICS2 2-ąją versiją* įdiegė 2023 m. kovo 1 d.

   Kalbant apie valstybių narių pasirengimą įgyvendinti šį projektą, iki 2023 m. kovo 1 d. *ICS2 2-ąją versiją* buvo įdiegusios dvylika valstybių narių. Dar dvylikai valstybių narių buvo taikoma nukrypti leidžianti nuostata – diegimo terminas pratęstas iki 2023 m. birželio 30 d.[7] dėl didelės vėlavimo rizikos. 2023 m. pabaigoje 2-ąją versiją buvo pradėjusios naudoti dvidešimt šešios valstybės narės. Likusi valstybė narė planavo prisijungti pirmąjį 2024 m. pusmetį.

   Verslininkai perėjo prie šios versijos palaipsniui iki 2023 m. spalio mėn., tačiau iki metų pabaigos maždaug 40 oro vežėjų dar nebuvo prie jos perėję. Už tai, kad prie ICS2 prisijungtų ekonominės veiklos vykdytojai, yra atsakingos valstybės narės. Komisija kartu su valstybėmis narėmis ir atitinkamomis verslo asociacijomis stebi laipsnišką ekonominės veiklos vykdytojų prisijungimą. Komisija priminė valstybėms narėms imtis visų būtinų veiksmų (įskaitant galimą sankcijų skyrimą), jei ekonominės veiklos vykdytojai nesilaikytų reikalavimų.

   ICS2 3-iosios versijos kūrimas prasidėjo taip, kaip planuota. Dauguma valstybių narių nurodė, kad projektas mažai rizikingas ir kad pagal planą visa sistema turėtų būti įdiegta iki SMK DP nurodytos datos.

3) **SMK Sąjungos prekių statuso įrodymas** – *PoUS* (nauja). Siekiama saugoti, tvarkyti ir atlikus paiešką parodyti visus verslininkų pateikiamus įrodymus, kad jų prekės turi Sąjungos prekių statusą. Atsižvelgiant į SMK muitinio prekių manifesto (CGM) ir Europos jūrų sektoriaus vieno langelio aplinkos (EMSWe) tarpusavio priklausomybę, projektas bus įgyvendinamas dviem skirtingais etapais siekiant kuo labiau sumažinti riziką ir nesuderinamumą.

   Pažanga. *PoUS 1-asis etapas* turėtų pradėti veikti ne vėliau nei 2024 m. kovo 1 d., o vėlavimo rizika yra maža.

   PoUS 2-ojo etapo technines specifikacijas Komisija užbaigė 2023 m. II ketv., o atitikties bandymai turėtų būti baigti 2025 m. III ketv. Komisija įgyvendina šį projektą laiku. Tačiau

[7] 2023 m. vasario 24 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2023/438, kuriuo leidžiama taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą, kurią taikyti prašo tam tikros valstybės narės pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 952/2013, kad informacijos mainams ir saugojimui, susijusiems su „Importo kontrolės sistema 2“ (2 versija), galėtų naudoti neelektronines duomenų apdorojimo priemones, (OL L 63, 2023 2 28, p. 56–58).

reikėtų pažymėti, kad, atsižvelgiant į *PoUS 2-ojo etapo* muitinės prekių manifesto (CGM) įdiegimo termino (2025 m. birželio 2 d.) ir Europos jūrų sektoriaus vieno langelio aplinkos (EMSWe) įdiegimo termino (2025 m. rugpjūčio 15 d.) skirtumą, naujojoje SMK DP buvo siekiama jų suderinimo. Todėl naujojoje SMK DP įdiegimo terminas pakeistas į 2025 m. rugpjūčio 15 d.[8] Atsižvelgiant į EMSWe įgyvendinimo pažangos problemas, nustatyta vidutinė projekto rizika.

4) **SMK centralizuotas muitinis įforminimas importo atvejais** – *CCI* (nauja). Siekiama sudaryti sąlygas ekonominės veiklos vykdytojams įforminti prekėms muitinės procedūrą pateikiant muitinės deklaraciją įsisteigimo vietoje, o prekes pateikiant kitoje valstybėje narėje. Naujosiomis *nacionalinėmis importo sistemomis* pagrįstas CCI automatizuos centralizuotą muitinį įforminimą Europos lygmeniu.

Pažanga. Dėl *CCI 1-ojo etapo* pažymėtina, kad Komisija vykdo darbus pagal grafiką – šiuo metu su valstybėmis narėmis atliekami atitikties bandymai. Projektui priskirtas vidutinės–didelės rizikos lygis dėl priklausomybės nuo valstybių narių pasirengimo nacionalinės importo sistemos (NIS) naujovinimui, kuris yra būtina CCI diegimo sąlyga.

Atsižvelgdama į pranešimus apie *CCI 1-ojo etapo* diegimo vėlavimą nesilaikant 2023 m. gruodžio 1 d. termino, Komisija įgyvendina naują kartotinį metodą – teikia pirmenybę standartinėms deklaracijoms ir suteikia laisvę pasirinkti pranešimo pobūdį kartu pratęsdama *CCI 1-ojo etapo*[9] terminą, pagal kurį galutinis diegimas turi būti įvykdytas iki 2024 m. liepos 1 d. Tai atsispindi naujojoje SMK DP.

Kalbant apie *CCI 2-ąjį etapą*, Komisija užbaigė technines specifikacijas 2022 m., gerokai anksčiau diegimo laikotarpio, kuris numatytas nuo 2023 m. spalio mėn. iki 2025 m. birželio 2 d.

Vertinant visos CCI sistemos baigtumo lygį, dauguma valstybių narių pranešė, kad toliau daroma pažanga, o rizika, kad projekto nebus spėta įgyvendinti iki *CCI 2-ojo etapo* termino, yra vidutinė.

Kai kurios valstybės narės pareiškė ketinančios *CCI 1-ąjį etapą* įdiegti kartu su *CCI 2-uoju etapu*.

5) **SMK naujoji kompiuterizuota tranzito sistema** – *NCTS* (naujovinimas). Siekiama pritaikyti dabartinę Sąjungos ir bendrojo tranzito sistemą prie naujų SMK teisinių nuostatų, be kita ko, apimančių naujus SMK nustatytus duomenų reikalavimus ir sąsają su kitomis sistemomis.

Pažanga. Apskritai, padaryta didelė *NCTS 5-ojo etapo* įgyvendinimo pažanga. Tačiau projektui priskirta didelė rizika, nes kai kurioms valstybėms narėms nepavyko jo įdiegti iki numatyto termino – 2023 m. gruodžio 1 d. Todėl susitarta dėl naujo metodo, kuris atsispindi naujojoje SMK DP. Pagal jį *NCTS 5-ąjį etapą* galima įgyvendinti dviem etapais: pagrindines funkcijas – iki 2023 m. gruodžio 1 d., suderinant veiklos tęstinumą su SMK, o nepagrindines funkcijas – iki 2024 m. gruodžio 2 d.

Kaip parodyta 1 pav., iki 2023 m. vasario mėn. eksploatavimą pradėjo trys valstybės narės, o iki 2023 m. rugsėjo mėn. prie jų prisijungė dar keturios. Visos valstybės narės, išskyrus šešias, įsipareigojo pradėti eksploatuoti pagrindines funkcijas iki 2023 m. gruodžio 1 d., o dauguma patvirtino, kad iki 2024 m. gruodžio 1 d. veiks ir pagrindinės, ir nepagrindinės funkcijos.

[8] Data atitinkamai atnaujinta 2023 m. peržiūrėjus SMK DP.

[9] Metodas pateiktas 2023 m. peržiūrėjus SMK DP ir muitinės daugiametį strateginį planą. Numatoma, kad *CCI 1-ojo etapo* diegimo laikotarpis truks iki 2024 m. II ketv. pabaigos, o galutinis diegimo terminas bus 2024 07 01.

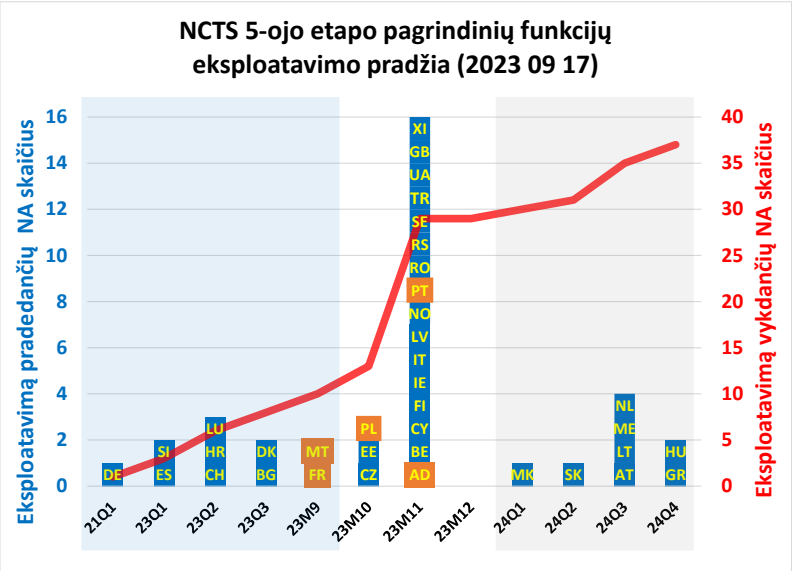

1 pav. Nacionalinių administracijų NCTS 5-ojo etapo eksploatavimo pradžia

Naujojoje SMK DP *NCTS 6-ojo etapo* tvarkaraštis sinchronizuotas su *ICS2 3-iosios versijos*[10] tvarkaraščiu, o pagal naująjį diegimo laikotarpį nustatyta aiški galutinė NCTS 5-ojo etapo data. Šiais pakeitimais turėtų būti mažinama vėlavimų rizika, o valstybės narės bei verslininkai galės nustatyti savo strategiją ir veiksmus, kai pasiruošti iki naujųjų datų. Todėl rizika, susijusi su šio projekto užbaigimu iki 2025 m. rugsėjo 1 d., sumažėjo ir yra maža.

6) **SMK automatizuota eksporto sistema** – AES (naujovinimas). Siekiama įgyvendinti SMK nustatytus prekių eksporto ir išvežimo reikalavimus.

Pažanga. Kalbant apie AES, valstybės narės pranešė, kad 2023 m. padarė didelę pažangą diegdamos nacionalines eksporto programas. Tačiau kai kurioms valstybėms narėms nepavyko jų įdiegti iki numatyto termino – 2023 m. gruodžio 1 d., todėl buvo peržiūrėtas SMK DP planas ir dėl šios priežasties projektui priskirta didelė rizika. AES gali būti įgyvendinama trimis etapais: pirmajame įgyvendinamos pagrindinės funkcijos (2023 m. gruodžio 1 d.), antrajame – sąsaja su akcizų sistema (2024 m. vasario mėn.), o paskutiniame – nepagrindinės funkcijos (2024 m. gruodžio 2 d.).

Šiais pakeitimais turėtų būti mažinama vėlavimų rizika, o valstybės narės bei verslininkai galės nustatyti strategiją, kaip laikytis naujųjų terminų, nes to nepadarius kiltų vidutinė arba didelė rizika laiku neįgyvendinti projekto iki 2024 m. pabaigos.

2 pav. parodyta, kad iki 2023 m. rugsėjo mėn. aštuonios valstybės narės pradėjo eksploatuoti AES tarptautiniu mastu. Dar aštuonios valstybės narės kartu su Komisija šiuo metu vykdo diegimo planus, kad užtikrintų savalaikę eksploatavimo pradžią. Dauguma valstybių narių patvirtino savo įsipareigojimą pradėti eksploatuoti pagrindines funkcijas iki 2023 m. gruodžio 1 d., o pagrindines ir nepagrindines funkcijas – iki 2024 m. gruodžio 2 d.

[10] Kaip numatyta naujojoje SMK DP, *NCTS 5-asis etapas* bus visiškai įdiegtas iki 2025 m. vasario 21 d. Pereinamasis laikotarpis nuo *NCTS 5-ojo etapo* iki *NCTS 6-ojo etapo* numatytas nuo 2025 03 01 iki 2025 09 01. Tuo pačiu laikotarpiu bus pereinama nuo *ICS2 2-osios versijos* prie *ICS2 3-osios versijos*, todėl bus galima sinchronizuoti abi sistemas.

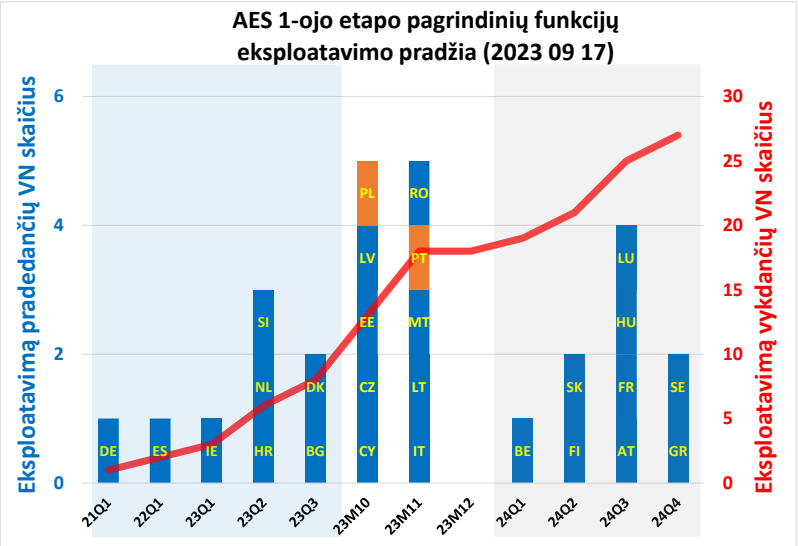

2 pav. Valstybių narių AES eksploatavimo pradžia

Apibendrinant pažymėtina, kad Komisija likusius visos Europos projektus ir toliau įgyvendina laikydamasi teisinių terminų, patvirtintų SMK ir SMK DP. Kalbant apie valstybių narių nacionalinių šių visos Europos sistemų komponentų diegimą, nustatyta didelė vėlavimo rizika, visų pirma susijusi su *CCI 1-uoju etapu*, *AES* ir *NCTS 5-uoju etapu*, tačiau ji iš dalies sumažinta pritaikius naująją SMK DP (žr. 4.3 skirsnį).

4.2.2. Nacionaliniai projektai

Valstybės narės iki 2022 m. gruodžio 31 d. turėjo užbaigti **trijų visiškai nacionalinių projektų**[11] naujovinimą pagal SMK 278 straipsnio 2 dalį. Tačiau dvidešimt dviem valstybėms narėms nepavyko atlikti šio darbo iki nurodyto termino ir jų prašymu buvo taikoma nukrypti leidžianti nuostata – diegimo terminas nukeltas į 2023 m. gruodžio 31 d.[12]

Kiekvieno nacionalinio projekto pažanga aprašoma toliau ir parodyta 3 pav.

1) **SMK pranešimas apie atvykimą, pranešimas apie prekių pateikimą ir laikinasis saugojimas** – *AN, PN ir TS* (naujovinimas). Siekiama automatizuoti nacionalinius įvežimo procesus.

   Pažanga. Ankstesnėse SMK metinėse pažangos ataskaitose nustatyta, kad kyla rizika, jog nacionalinės sistemos nebus įgyvendintos laiku. Kaip parodyta lentelėje, dauguma valstybių narių baigė įgyvendinti projektą iki 2023 m. pabaigos. Daugiau informacijos žr. prie šios ataskaitos pridedamo Komisijos tarnybų darbinio dokumento 3.1.2 skirsnyje.

[11] Šis terminas netaikomas nacionalinės specialiųjų procedūrų sistemos eksporto komponentui, kurio diegimo veikla ir planavimas susiję su automatizuota eksporto sistema (AES).

[12] 2023 m. vasario 1 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2023/235, kuriuo leidžiama taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą, kurios pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 952/2013 prašo tam tikros valstybės narės, kad informacijos, susijusios su pranešimu apie jūrų laivo arba orlaivio atvykimą, mainams ir saugojimui galėtų naudoti neelektronines duomenų apdorojimo priemones, (OL L 32, 2023 2 3, p. 220–222).
2023 m. vasario 1 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2023/234, kuriuo leidžiama taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą, kurios pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 952/2013 prašo tam tikros valstybės narės, kad informacijos, susijusios su pranešimu apie į Sąjungos muitų teritoriją įvežamų prekių pateikimą, mainams ir saugojimui galėtų naudoti neelektronines duomenų apdorojimo priemones, (OL L 32, 2023 2 3, p. 217–219).
2023 m. vasario 1 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2023/236, kuriuo leidžiama taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą, kurios pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 952/2013 prašo tam tikros valstybės narės, kad informacijos, susijusios su muitinei pateiktų ne Sąjungos prekių laikinojo saugojimo deklaracija, mainams ir saugojimui galėtų naudoti neelektronines duomenų apdorojimo priemones, (OL L 32, 2023 2 3, p. 223–225).
2023 m. vasario 1 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2023/237, kuriuo leidžiama taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą, kurios prašo tam tikros valstybės narės, kad taikydamos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas, 158, 162, 163, 166, 167, 170–174, 201, 240, 250, 254 ir 256 straipsnius, susijusius su muitinės deklaracija, informacijos mainams ir saugojimui galėtų naudoti neelektronines duomenų apdorojimo priemones, (OL L 32, 2023 2 3, p. 226–228).

2) **SMK nacionalinės importo sistemos** – *NIS* (naujovinimas). Siekiama įgyvendinti visus su importu susijusius procesų ir duomenų reikalavimus pagal SMK.

Pažanga. Kelios valstybės narės nuo 2022 m. pranešė apie riziką dėl projekto savalaikio įgyvendinimo, todėl buvo taikomos nukrypti leidžiančios nuostatos. Iki 2023 m. pabaigos NIS buvo įdiegusios devyniolika valstybių narių. Kelioms valstybėms narėms dar reikia atnaujinti sistemas, kad projektas būtų visiškai užbaigtas. Kitos šalys nėra pasirengusios įgyvendinti projektą iki 2023 m. pabaigos (nukrypti leidžiančios nuostatos termino). Daugiau informacijos žr. prie šios ataskaitos pridedamo Komisijos tarnybų darbinio dokumento 3.2.2 skirsnyje.

3) **SMK specialiosios procedūros** – *SP* (naujovinimas). Siekiama suderinti specialiąsias procedūras (t. y. muitinio sandėliavimo, galutinio vartojimo, laikinojo įvežimo, taip pat laikinojo įvežimo / išvežimo perdirbti).

Pažanga. Atsižvelgiant į tarpusavio priklausomybę su *nacionalinėmis importo sistemomis*, dvidešimt viena valstybė narė užbaigė *SP IMP* įgyvendinimą iki 2023 m. pabaigos. Daugiau informacijos žr. prie šios ataskaitos pridedamo Komisijos tarnybų darbinio dokumento 3.3.2 ir 3.4.2 skirsniuose.

	AN	PN	TS	NIS	SP IMP
SMK DP terminas	2022 m. gruodžio 31 d. pratęsta iki 2023 m. gruodžio 31 d.(1)			2022 m. gruodžio 31 d. pratęsta iki 2023 m. gruodžio 31 d.(2)	
AT	Netaikoma	2023 06 21	Nenurodyta	Nenurodyta	2025 02 03
BE	2023 06 30	2023 07 05	2023 11 29	2023 12 06	2023 12 06
BG	2023 03 01	2023 10 23	2023 10 23	2023 10 23	2023 10 23
CY	2023 11 07	2023 11 07	2023 11 07	2023 11 07	2023 11 07
CZ	2023 03 01	2023 03 01	2023 12 31	2024 12 01	2024 12 01
DE	2023 03 01	2021 03 06	2021 03 06	2021 03 06	2021 03 06
DK	2023 10 31	2023 10 31	2024 10 15	2024 10 15	2024 10 15
EE	2023 10 01	2023 10 01	2023 10 01	2021 07 01	2021 07 01
ES	Netaikoma	2024 03 01	2024 03 01	2023 09 30	2022 09 30
FI	2023 03 31	2021 03 31	2022 12 31	2019 12 31	2022 12 30
FR	2023 07 01	2024 03 06	2024 03 06	2024 12 31	2023 09 30
GR	2024 12 31	2024 12 31	2024 12 31	2022 12 31	2024 12 31
HR	2023 07 01	2023 03 01	2022 12 01	2023 01 01	2023 01 01
HU	2023 12 31	2023 12 31	2023 12 31	2023 10 12	2023 10 12
IE	Netaikoma	2020 11 23	2020 11 23	2024 06 24	2020 11 23
IT	2022 12 13	2022 12 13	2022 12 13	2021 07 01	2021 07 01
LT	2023 03 01	2023 02 28	2023 10 31	2023 12 31	2023 12 31
LU	2023 03 01	2023 01 10	2023 01 10	2023 05 02	2023 05 02
LV	2017 09 24	2017 09 24	2017 09 24	2018 06 03	2018 06 03
MT	2024 06 01	2024 06 01	2024 06 01	2025 02 01	2025 02 01
NL	2023 07 01	2023 12 01	2023 12 01	2022 04 01	2022 04 01
PL	2023 12 01	2023 12 31	2023 12 31	2023 12 31	2021 07 01
PT	2024 10 28	2024 10 28	2024 10 28	2024 10 28	2024 10 28
RO	2023 10 01	2023 10 01	2023 10 01	2023 10 01	2023 12 31
SE	2023 03 01	2023 09 27	2024 10 01	2022 03 15	2023 06 20
SI	2023 03 01	2023 03 01	2023 11 30	2022 01 01	2022 01 01
SK	2023 03 01	2023 10 01	2025 06 02	2025 01 01	2016 06 11

Legenda	
	Atitinka SMK DP, tolesnis atnaujinimas iki 2024 m. liepos 1 d. ir (arba) taikoma nukrypti leidžianti nuostata.
	Vėluojama pagal SMK DP ir (arba) nukrypti leidžiančia nuostata numatytą terminą.

	Nenurodyta.

1) Iki 2023 12 31 valstybėms narėms, kurioms taikoma nukrypti leidžianti nuostata.
2) Iki 2023 12 31 valstybėms narėms, kurioms taikoma nukrypti leidžianti nuostata, arba iki 2024 07 01, kai taikoma Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2015/2446 2 straipsnio 4a dalis, pavyzdžiui, Bulgarijai, Airijai ir Lenkijai.

3 pav. Nacionalinių įvežimo / importo sistemų diegimo planavimas

Apibendrinant pažymėtina, kad valstybės narės vykdo savo trijų visiškai nacionalinių projektų naujovinimą. Nors dauguma valstybių narių numatė savo sistemas įdiegti iki 2023 m. pabaigos (nukrypti leidžiančia nuostata nustatyto termino), nemažai valstybių narių vis tiek pranešė apie papildomą vėlavimą, daugiausia įgyvendinant TS ir NIS – dėl to diegimas bus užbaigtas po 2023 m. ir tai turės įtakos kitoms sritims.

Nacionalinių įvežimo sistemų (pranešimo apie atvykimą / pranešimo apie prekių pateikimą / laikinojo saugojimo) diegimo vėlavimas trikdo ICS2 vientiso ciklo ir palaikymo procesus, daro poveikį tiekimo grandinėms ir didina ekonominės veiklos vykdytojų išlaidas dėl tarpinio sprendimo taikymo.

Ekonominės veiklos vykdytojams neigiamą poveikį daro ir NIS naujovinimo vėlavimas, dėl to atidedamas visų importo funkcijų naudojimas ir formalumų supaprastinimas, kuriuo galėtų pasinaudoti ekonominės veiklos vykdytojai, pavyzdžiui, įtraukimas į deklaranto tvarkomus apskaitos registrus (EIDR). Be to, tai yra svarbi sąlyga siekiant įdiegti su CCI susijusią elektroninę sistemą.

Išsamesnė informacija apie vėlavimą pateikta Komisijos tarnybų darbinio dokumento 3.2 skirsnyje.

4.3 SMK IT įgyvendinimo vėlavimo rizika

Šioje ataskaitoje atskirai vertinama Komisijos ir valstybių narių padaryta pažanga. **Komisijos** darbai **vyksta pagal planą** – nenustatyta jokių vėlavimų, kai nespėjama atlikti darbo iki teisinio termino, ir jokios rizikos, dėl kurios diegimas galėtų vėluoti. Valstybių narių vėlavimas daro poveikį visos Europos sistemų, tokių kaip *ICS2, CCI, NCTS* ir *AES*, pažangai, o tai savo ruožtu daro poveikį Komisijos veiksmų mastui. Tai lemia didesnius investicinius išteklius, kuriuos reikia skirti atitikties bandymams, koordinavimui bei paramai įgyvendinant visos Europos projektus. Be to, tai taip pat lemia tolesnę pagalbą alternatyvioms nacionalinėms kūrimo ir diegimo schemoms bei stebėjimui, taip pat dėl to reikia ilgesniam laikui išlaikyti centrinius komponentus pereinamuoju laikotarpiu.

Dauguma **valstybių narių palaipsniui daro pažangą** vykdydamos jų kompetencijai priskirtus darbus, nors kai kurios iš jų daro pažangą lėčiau, nei iš pradžių planuota. Todėl buvo pranešta apie kai kurių nacionalinių ir visos Europos projektų **vėlavimą, viršijantį teisinius arba nukrypti leidžiančia nuostata nustatytus terminus**.

Valstybės narės pateikė kelias vėlavimo priežastis, kurių dauguma yra pasikartojančios ir lėmė šių valstybių narių sistemų kūrimo vėlavimą. Be kita ko, šios priežastys buvo finansinių ir žmogiškųjų išteklių trūkumas, konkuruojantys prioritetai ir Rusijos invazijos į Ukrainą poveikis muitinei. Be to, valstybės narės pranešė apie projektų techninių poreikių neatitinkantį nacionalinės IT infrastruktūros pajėgumą, problemas dėl rangovų pajėgumų ir jų priklausomybę nuo kitų suinteresuotųjų subjektų, perėjimą ir bandymus su ekonominės veiklos vykdytojais, vėluojančius arba nesėkmingus darbų užsakymų konkursus, sudėtingas viešųjų pirkimų procedūras, valdymo problemas ir sudėtingą SMK projektų sistemų integravimą.

Nepaisant to, kad Komisija laiku pateikė visos Europos sistemų funkcines ir technines specifikacijas pagal SMK DP, vis dar yra kelios valstybės narės, kurios nepaskyrė viešųjų pirkimų sutarčių arba kurių nacionalinių viešųjų pirkimų procesuose išlieka didelių problemų, darančių poveikį savalaikiam sistemų įgyvendinimui.

Buvo surengti dvišaliai valstybių narių ir Komisijos susitikimai, kurių tikslas buvo aptarti ir spręsti klausimus, taip pat atkreipti dėmesį, kaip svarbu nustatyti SMK projektų prioritetus. Šiuo atžvilgiu

Komisija taip pat pateikė patarimų dėl galimų tolesnių veiksmų ir priemonių. **Dvidešimt dvi valstybės narės pateikė Komisijai oficialius prašymus dėl nukrypti leidžiančių nuostatų** pagal SMK 6 straipsnio 4 dalį dėl vėlavimo įgyvendinti **nacionalinius projektus** iki jų teisinių terminų. Atsižvelgdama į konkrečias aplinkybes Komisija peržiūrėjo pateiktus prašymus ir motyvus ir **priėmė įgyvendinimo sprendimus, kuriais prašančiosioms valstybėms narėms leidžiama nukrypti nuo termino**. Nukrypti leidžiančiomis nuostatomis *pranešimo apie atvykimą*, *pranešimo apie prekių pateikimą*, *laikinojo saugojimo*, *nacionalinės importo sistemos* ir *specialiųjų procedūrų 2-ojo komponento* įdiegimo terminas pratęstas iki 2023 m. gruodžio 31 d., o *ICS2 2-osios versijos*[13] – iki 2023 m. birželio 30 d.

Toliau pateikiama valstybėms narėms taikomų nukrypti leidžiančių nuostatų apžvalga.

- Toliau nurodytoms valstybėms narėms buvo leista nukrypti nuo ***pranešimo apie atvykimą*** įgyvendinimo termino: AT, BE, BG, CY, CZ, DK, EE, ES, FR, GR, HU, HR, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI ir SK. Tuo pačiu metu BG, CY, DE, EE, ES, FI, FR, HR, HU, LT, LU, NL, SE ir SI pranešė, kad ketina naudoti į *ICS2 2-ąją versiją* integruotą *AN* (kurio diegimo terminas yra 2023 m. kovo 1 d., o valstybėms narėms, kurioms leista nukrypti, – 2023 m. birželio 30 d.). DE ir IE nurodė, kad *pranešimas apie atvykimą* joms netaikytinas.
- Toliau nurodytoms valstybėms narėms buvo leista nukrypti nuo ***pranešimo apie prekių pateikimą*** įgyvendinimo termino: AT, BE, CY, CZ, DK, EE, ES, FR, GR, HU, HR, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI ir SK.
- Toliau nurodytoms valstybėms narėms buvo leista nukrypti nuo ***laikinojo saugojimo*** įgyvendinimo termino: AT, BE, CY, CZ, DK, EE, ES, FR, GR, HU, HR, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI ir SK. Be to, GR pranešė apie poreikį pratęsti nukrypti leidžiančią nuostatą.
- Toliau nurodytoms valstybėms narėms buvo leista nukrypti nuo ***nacionalinių importo sistemų*** **sunaujovinimo** termino: AT, BG, CY, CZ, DK, ES, FR, GR, HU, LT, LU, MT, NL, PT, RO ir SE. Šie vėlavimai turės įtakos visos Europos *CCI* projektui ir *specialiųjų procedūrų 2-ajam komponentui*, kurio tvarkaraštis toks pats kaip ir *nacionalinių importo sistemų* naujovinimo. Be to, GR ir SK pranešė apie poreikį pratęsti nukrypti leidžiančią nuostatą.
- Toliau nurodytoms valstybėms narėms buvo leista nukrypti nuo ***specialiųjų procedūrų 2-ojo komponento*** įgyvendinimo termino: AT, BG, CY, CZ, DK, ES, FR, GR, HU, LT, LU, MT, NL, PT, RO ir SE.
- Toliau nurodytoms valstybėms narėms buvo leista nukrypti nuo ***ICS2 2-osios versijos*** įgyvendinimo termino: AT, BE, DK, EE, FR, GR, HR, LU, NL, PL, RO ir SE. GR ir RO pateikė oficialų prašymą dėl tolesnės nukrypti leidžiančios nuostatos. Be to, GR ir RO pranešė apie poreikį pratęsti nukrypti leidžiančią nuostatą. 2023 m. pabaigoje RO vis dar turėjo šios versijos diegimo problemų.

Remdamiesi iš valstybių narių gauta informacija galime daryti išvadą, kad 71 proc. visų taikant nukrypti leidžiančias nuostatas nukeltų 2023 m. terminų buvo įvykdyti. Dėl kitų 29 proc. vis dar yra diegimo problemų.

Kaip nurodyta pridėtame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente, **kelios valstybės narės informavo Komisiją apie vėlavimą įgyvendinti visos Europos projektus**.

- Toliau nurodytos valstybės narės nurodė vėlesnę planuojamą ***specialiųjų procedūrų sistemos 1-ojo komponento*** eksploatavimo pradžios datą nei SMK DP nustatytas terminas: FI, FR, GR, HU, LU, MT, PT, SE ir SK. Daugiau informacijos žr. prie šios ataskaitos pridedamo Komisijos tarnybų darbinio dokumento 3.3 skirsnyje.

[13] Kitoms transporto rūšims, išskyrus oro transportą, nukrypti leidžiančios nuostatos dėl pranešimo apie atvykimą, pranešimo apie prekių pateikimą ir laikinojo saugojimo galioja iki 2024 02 29.

- Toliau nurodytos valstybės narės nurodė vėlesnę ***ICS2 3-iosios versijos*** diegimo datą nei SMK DP nustatytas terminas[14]: FI, FR, HR, IE, MT, PT ir SK. Daugiau informacijos žr. prie šios ataskaitos pridedamo Komisijos tarnybų darbinio dokumento 4.2 skirsnyje.
- Toliau nurodytos valstybės narės nurodė vėlesnį planuojamą ***CCI 1-ojo etapo*** eksploatavimo terminą nei SMK DP nustatytas terminas[15]: BE, CZ, DE, DK, ES, FI, HR, HU, IE, LT, LU, LV, MT, NL, PT, SI ir SK. DE, EE, ES, FI, GR ir NL nurodė planuojamą ***CCI 2-ojo etapo*** eksploatavimo terminą, kuris yra vėlesnis nei SMK DP nustatytas terminas. Daugiau informacijos žr. prie šios ataskaitos pridedamo Komisijos tarnybų darbinio dokumento 3.6 ir 4.4 skirsniuose.
- AT, ES, FI, GR, HU, IE, LT, LV, MT, NL, PT, SE ir SK nurodė, kad ***NCTS 5-asis etapas*** bus įgyvendintas vėliau už SMK DP nustatytą eksploatavimo terminą[16]. Daugiau informacijos žr. prie šios ataskaitos pridedamo Komisijos tarnybų darbinio dokumento 3.7 skirsnyje.
- AT, BE, FI, FR, GR, HU, LU, MT, PT, SE ir SK nurodė, kad planuojama ***AES 1-ojo komponento*** eksploatavimo pradžios data bus vėlesnė nei SMK DP nustatytas terminas[17]. Daugiau informacijos žr. prie šios ataskaitos pridedamo dokumento 3.8 skirsnyje.
- Toliau nurodytos valstybės narės nurodė vėlesnį planuojamą ***GUM 2-ojo komponento*** eksploatavimo terminą nei SMK DP nustatytas terminas[18]: BE, DE, DK, GR ir HR. Daugiau informacijos žr. prie šios ataskaitos pridedamo Komisijos tarnybų darbinio dokumento 4.1 skirsnyje.

Komisija labai atidžiai analizuoja ir stebi minėtų projektų įgyvendinimo padėtį ir imasi priemonių, kad padidintų paramą, – žr. 4.4 skirsnį.

Apibendrinant pažymėtina, kad dauguma valstybių narių planuoja spėti įdiegti **nacionalinius projektus** iki naujųjų terminų, numatytų taikant nukrypti leidžiančią nuostatą. Tačiau kai kurios valstybės narės vis tiek pranešė nespėsiančios to atlikti iki tų terminų. Šis vėlavimas taip pat gali turėti neigiamą poveikį nacionalinių visos Europos sistemų komponentų įgyvendinimui iki tam numatyto termino 2023 m., nes papildomos pastangos bus sutelktos į trumpesnį laikotarpį. Kalbant apie **nacionalinių visos Europos sistemų komponentų** įgyvendinimą, kai kurios valstybės narės pranešė vėluojančios įgyvendinti tam tikrus projektus.

4.4 Poveikio švelninimo veiksmai

Dauguma valstybių narių padarė didelę pažangą kurdamos visos Europos sistemas, o kelios stengėsi įdiegti savo sistemas iki 2023 m. pabaigos, laikydamosi pradinių terminų ir nukrypti leidžiančių nuostatų. Tačiau kai kurios valstybės narės susidūrė su vėlavimais, todėl planuoja diegimą užbaigti diegimo laikotarpio pabaigoje arba jam pasibaigus. Komisija paragino griežtai laikytis nacionalinių projektų planų, kad diegimas būtų užbaigtas laiku.

[14] 2023 m. peržiūrėjus SMK DP numatyta, kad visos valstybės narės turi įdiegti visą *ICS2 3-iąją versiją* iki 2024 m. birželio 3 d. *ICS2 3-iąją versiją* planuojama įdiegti trimis etapais: 1 etapas susijęs su jūrų ir vidaus vandenų vežėjais (diegimo laikotarpis prasideda 2024 m. birželio 3 d. ir baigiasi 2024 m. gruodžio 4 d.); 2 etapas susijęs su jūrų ir vidaus vandenų transporto srities ekspeditoriaus lygmens dokumentų teikėjais (diegimo laikotarpis prasideda 2024 m. gruodžio 4 d. ir baigiasi 2025 m. balandžio 1 d.), o 3 etapas susijęs su kelių ir geležinkelių vežėjais (diegimo laikotarpis prasideda 2025 m. balandžio 1 d. ir baigiasi 2025 m. rugsėjo 1 d.).

[15] 2023 m. peržiūrėjus SMK DP numatyta diegimo laikotarpio pabaiga yra 2024 m. liepos 1 d.

[16] 2023 m. peržiūrėjus SMK DP numatyta pagrindinių sistemos funkcijų diegimo laikotarpio pabaiga yra 2023 m. gruodžio 1 d., o likusių funkcijų – 2024 m. gruodžio 2 d. Iki 2024 m. gruodžio 2 d. visos valstybės narės ir verslininkai turėtų pradėti naudoti *NCTS 5-ojo etapo* sistemą. Pereinamojo laikotarpio pabaiga numatyta 2025 m. sausio 21 d.

[17] 2023 m. peržiūrėjus SMK DP numatyta pagrindinių sistemos funkcijų diegimo laikotarpio pabaiga yra 2023 m. gruodžio 1 d., su EMCS suderintos sąsajos – 2024 m. vasario 13 d., o likusių funkcijų – 2024 m. gruodžio 2 d. Iki 2024 m. gruodžio 2 d. visos valstybės narės ir verslininkai turėtų pradėti naudoti AES sistemą. Pereinamojo laikotarpio pabaiga numatyta 2025 m. vasario 11 d.

[18] 2023 m. peržiūrėjus SMK DP numatytas *GUM 1-ojo komponento* diegimo terminas yra 2024 m. kovo 11 d., o GUM *2-ojo komponento* diegimo laikotarpio pradžią turi nustatyti valstybės narės, tačiau anksčiausias galimas diegimo terminas yra 2024 m. kovo 11 d.

Valstybės narės nurodė įvairius poveikio švelninimo veiksmus, kuriais siekiama spręsti (galimo) vėlavimo problemą ir užtikrinti, kad būtų laikomasi teisinių terminų. Šie veiksmai yra, be kita ko, papildomų išteklių skyrimas, lanksčių metodikų priėmimas, projektų išskaidymas į etapus ir ryšių su tiekėjais pertvarkymas, kad būtų padidintas veiksmingumas ir sustiprintas bendradarbiavimas. Kitos valstybės narės planuoja stiprinti organizacines struktūras, racionalizuoti procesus ir patobulinti planavimą, kad pagerintų projektų valdymą ir sprendimų priėmimą. Šios priemonės buvo nurodytos kalbant tiek apie nacionalinius, tiek apie visos Europos projektus.

Atsižvelgdama į valstybių narių vėlavimą **Komisija didino paramą valstybėms narėms keliais būdais**.

Pirma, Komisija **sustiprino SMK IT programos priežiūrą ir stebėseną** dažniau rinkdama pažangos ataskaitas ir rengdama dvišalius direktorių lygmens susitikimus su kiekviena valstybe nare. Generalinio direktoriaus misijose ir plenariniuose posėdžiuose su valstybių narių generaliniais direktoriais (Muitų politikos grupėje) nuolat buvo keliamas SMK DP įgyvendinimo klausimas. Valstybės narės buvo raginamos imtis poveikio švelninimo priemonių ir iki 2023 m. spalio 31 d. pateikti prašymus dėl muitinės IT sistemų kūrimo finansavimo techninės paramos priemonės lėšomis.

Pažangai ir pagrindiniams projektų etapams stebėti bei vėlavimams iš anksto nustatyti Komisija ir toliau naudojo muitinės daugiamečio strateginio plano (toliau – MASP-C) suvestinę, pagrįstą 2019 m. MASP-C peržiūra ir 2019 m. SMK DP. Suvestinė kas ketvirtį pateikiama valstybėms narėms Elektroninės muitinės koordinavimo grupėje (EMKG), o verslininkų bendruomenei – Prekybos ryšių grupėje. Be to, SMK DP ir MASP-C kartu peržiūrimi atsižvelgiant į strateginius tikslus.

Kaip nurodyta peržiūrint SMK DP ir 2019 m. MASP-C, siekdama užtikrinti sklandų decentralizuotų visos Europos sistemų diegimą ir išvengti papildomų išlaidų Komisija nustato konkrečius tarpinius tikslus.

Antra, Komisija **sustiprino pagalbą valstybėms narėms, susijusią su visos Europos sistemų įgyvendinimu,** taikydama lankstų ir kartotinį SMK elektroninių sistemų kūrimo ir diegimo metodą. Šiuo metodu, apimančiu prototipų kūrimą, greitą problemų sprendimą ir subalansuotą darbo krūvį tiek Komisijai, tiek valstybėms narėms, pagerinama sistemos kokybė ir leidžiama lengviau padaryti apčiuopiamą pažangą. Šis metodas sėkmingai įgyvendintas *AES, NCTS 5-ojo etapo* ir *ICS2* projektuose, jį palankiai įvertino valstybės narės ir verslininkai.

Be to, Komisija sukūrė suinteresuotiesiems subjektams skirtą bendradarbiavimo mechanizmą, kuriuo galima naudotis nuo projektų įgyvendinimo pradžios, siekiant stiprinti parengiamąją veiklą, išvengti su sprendimų priėmimu susijusių sunkumų ir užtikrinti skaidrumą reguliariai teikiant naują informaciją apie projektus.

Komisija taip pat toliau įgyvendino kiekvienos visos Europos sistemos, reikalaujančios didelio valstybių narių indėlio, koordinavimo ir stebėsenos programas.

Išsamesnė informacija apie šias priemones pateikta ankstesnėje 2022 m. ataskaitoje.

- Įgyvendindama **visos Europos sistemą ICS2**, Komisija įvairiomis priemonėmis rėmė valstybių narių ir ekonominės veiklos vykdytojų vykdomą *ICS2 2-osios versijos* ir *ICS2 3-iosios versijos* kūrimo veiklą. Be kita ko, buvo rengiami specialūs internetiniai seminarai, teikiama pagalba atsakant į dažnai užduodamus klausimus ir koordinuojami plenariniai posėdžiai. Buvo pateiktos papildomos gairės, kaip užkirsti kelią trikdžiams prie išorės sienų dėl *ICS2 2-osios versijos* vėlavimo (4.3 skirsnis). Nuodugni stebėsena užtikrino, kad projektų planai derėtų su Komisijos IT įgyvendinimo etapais. Galiausiai buvo rengiamos komunikacijos kampanijos, mokymai internetu ir specialios informacijos suvestinės, taip pat dokumentai, prieinami viešojoje CIRCABC bibliotekoje.
- Komisija tęsė **visos Europos sistemoms *NCTS 5-ajam etapui* ir *AES*** skirtą Nacionalinių administracijų koordinavimo programą siekdama padėti valstybėms narėms kurti ir diegti savo nacionalinius komponentus. 2023 m. koordinavimo programa buvo išplėsta siekiant prižiūrėti verslininkams skirtos sistemos eksploatavimo pradžią bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis.

Ši veikla apima specialią pagalbos tarnybą, virtualius susitikimus siekiant sumažinti valstybių narių darbų vėlavimus, atnaujintos informacijos sklaidą verslo bendruomenei ir reguliarias ataskaitas EMKG ir Muitų politikos grupei. Nuo 2021 m. I ketv. Komisija skelbia ketvirtines konsoliduotas perėjimo prie naujųjų sistemų pažangos ataskaitas – jose apžvelgiami pagrindiniai veiklos rezultatų rodikliai siekiant iš anksto nustatyti riziką.

- Įgyvendindama **visos Europos sistemą CCI**, Komisija įsteigė specialią grupę, atsakysiančią į valstybių narių klausimus ir koordinuosiančią atitikties bandymus.

Trečia, Komisija prašė valstybių narių pateikti informacijos apie jų patiriamus suvaržymus ir reikalingą pagalbą rizikai sumažinti. Atsakydamos į **apklausą** valstybės narės nurodė, kad dvišaliai direktorių lygmens susitikimai ir techninis dialogas su Mokesčių ir muitų sąjungos GD buvo labai naudingi. Jų vertinimu, naudingi buvo Komisijos rengti techniniai internetiniai seminarai ir dalijimasis informacija. Kai kurios teigė, kad reikia papildomų veiklos gairių, pagalbos ekonominės veiklos vykdytojams ir visapusiškų mokymų, viršijančių dabartinius pajėgumus.

Ketvirta, remiantis apklausų rezultatais ir dvišalėmis diskusijomis su valstybėmis narėmis, kaip vėlavimo priežastis dažnai nurodomas tinkamo finansavimo trūkumas. Šiuo tikslu Komisija, taikydama muitinės ir mokesčių skaitmenizavimui skirtą techninės paramos priemonę (TPP), kuri pirmiausiai orientuota į SMK IT įgyvendinimą, sukūrė specialią **TPP 2024 m. pavyzdinę iniciatyvą**. Dėl to šešios valstybės narės pateikė pasiūlymus dėl paramos muitinės IT sistemoms. Pasiūlymų vertinimas tebevyksta ir bus baigtas 2024 m. pradžioje, siekiant skirti paramą 2024 m. II ketv.

Penkta, siekdama patenkinti konkrečius valstybių narių poreikius, susijusius su kasdieniu SMK muitinės IT projektų valdymu, Komisija sudarė **sutartį su konsultacine įmone**, pagal kurią bus teikiama tiesioginė parama vėlavimams mažinti atsižvelgiant į poreikius ir problemas. Pirmasis bandomasis projektas, apimantis 3 valstybes nares (FR, MT, GR), pradėtas 2023 m. IV ketv. ir bus vykdomas iki 2024 m. II ketv. Atsižvelgiant į rezultatus, 2024 m. galėtų būti pradėta įgyvendinti papildoma veikla.

Galiausiai, Komisija taip pat pradėjo įgytos IT projektų kūrimo patirties ir geriausios praktikos rinkimo iniciatyvą. 2023 m. buvo atlikta apklausa, o jos rezultatai įtraukti į Komisijos tarnybų darbinį dokumentą. Daugiau informacijos žr. prie šios ataskaitos pridedamo dokumento 6 puslapyje.

2025 m. pabaiga artėja, todėl valstybių narių buvo paprašyta užtikrinti naujojoje SMK DP numatytus terminus. Visai SMK IT sistemai įgyvendinti liko tik dveji metai. Siekiant išvengti vėlavimo ir užtikrinti visos Europos sistemų veiklos tęstinumą **būtinos išskirtinės pastangos ir neatidėliotini veiksmai**.

Nors Komisija teikia paramą įvairiais minėtais būdais, pvz., koreguodama naujojoje SMK DP nustatytas datas ir nustatydama pasiekiamus terminus, atsakomybė už nacionalinių komponentų ir sistemų kūrimą bei diegimą tenka valstybėms narėms. Pasiskirstymas pareigomis buvo apibrėžtas ir dėl jo buvo susitarta su visais suinteresuotaisiais subjektais nuo pat pradžių, todėl to turėtų būti laikomasi viso projektų gyvavimo ciklo metu.

4.5 Dabartinė padėtis šalyse kandidatėse

Galiausiai, pereinant prie SMK numatytų sunaujovintų elektroninių sistemų ir atsižvelgiant į reformos pasiūlyme nustatytus naujas IT sistemų koncepcijas, reikės atsižvelgti į būsimą ES plėtrą.

Kol kas Komisija sistemingai nestebi šalių kandidačių perėjimo prie vien elektroninių sistemų pažangos, o pagal SMK 278a straipsnį joms netaikoma pareiga teikti ataskaitas. Tačiau jų IT sistemų kūrimas, prisidedantis prie jų suderinamumo su ES muitų teisės aktais, yra vienas esminių veiksnių ES reguliariai atliekamuose vertinimuose, kuriais vertinama šalių kandidačių pažanga plėtros kelyje ir pagal asociacijos susitarimus su ES.

Yra dvi IT sistemos, kurias kai kurios iš šių šalių jau taiko, o kitos tam ruošiasi:

(1) NCTS, veikianti kaip pagalbinė Konvencijos dėl bendrosios tranzito procedūros nuostatų įgyvendinimo IT sistema;
(2) susijusios IT sistemos, skirtos abipusiam pripažinimui pagal ES AEO programą.

Dabartinis šalių kandidačių pasirengimas, susijęs su šiomis dviem IT sistemomis, skiriasi: Šiaurės Makedonija, Serbija, Turkija ir Ukraina jau yra Konvencijos dėl bendrosios tranzito procedūros susitariančiosios šalys, todėl visa apimtimi naudoja NCTS skirtingais etapais. AEO abipusio pripažinimo su ES priemones sukūrė tik Moldova, tačiau Ukraina, Sakartvelas ir Turkija tam ruošiasi ir šiuo tikslu kuria savo nacionalines IT sistemas.

Siekdamos prisijungti prie ES muitų teritorijos šalys kandidatės turės palaipsniui prisijungti prie SMK sistemų arba jas įdiegti. Be to, priklausomai nuo planuojamos prisijungimo datos, joms taip pat gali reikėti prisitaikyti prie būsimo 2023 m. gegužės 17 d. muitinės reformos rinkinyje pasiūlyto muitinės duomenų centro funkcijų ir prisijungti prie šio visapusiško projekto.

Ateityje, rengdamosi plėtrai, šalys kandidatės turės reguliariai teikti ataskaitas, reikės reguliariai vykdyti atitikties bandymus siekiant užtikrinti jų nacionalinių sistemų ir valstybių narių bei Komisijos sistemų arba duomenų centro sąveikumą, o ES turės reguliariai vertinti jų veiklos rezultatus.

5. VALDYMO APIBENDRINIMAS IR IŠVADOS

SMK IT įgyvendinimas yra bendras projektas, atitinkantis bendrus interesus. Visi suinteresuotieji subjektai tvirtai įsipareigojo tai padaryti nuo pat 2014 m., kai buvo priimta pirmoji SMK DP.

Rengdama šią ataskaitą Komisija atidžiai įvertino suinteresuotųjų subjektų 2023 m. pirmąjį pusmetį pateiktus duomenis. Iš jų matyti, kad SMK IT įgyvendinimo pažanga yra nevienareikšmiška: Komisija sėkmingai vykdo visą savo veiklą, tačiau bendra valstybių narių pažanga nėra tokia teigiama, o skirtumas tarp valstybių narių yra akivaizdesnis nei 2022 m.

Valstybių narių pažanga ir vėlavimo poveikis

Nacionalinių sistemų vėlavimai akivaizdžiai turėjo šalutinį poveikį visos Europos sistemoms skirtų nacionalinių komponentų įgyvendinimui, o tai turėjo tiesioginę įtaką kitoms valstybėms narėms ir ekonominės veiklos vykdytojams. Dėl kai kurių iš šių vėlavimų kyla rizika nespėti atlikti darbų iki SMK teisės aktuose nustatytų terminų, o tai gali turėti tokių pasekmių: a) būtų pradėtos pažeidimo nagrinėjimo procedūros ir b) nebūtų pasiektas visiškas muitinės procedūrų automatizavimas ir palengvinimas, dėl to numatytos naudos negautų tiek privatusis sektorius, tiek kitos poveikį patiriančios valstybės narės, daug investavę, kad įvykdytų darbus iki nustatytų terminų.

Šiuo tikslu šios problemos buvo įvertintos peržiūrint SMK DP ir naujojoje SMK DP susitarta dėl naujo metodo, pirmenybę teikiant pagrindiniams procesams ir suteikiant daugiau laiko visapusiškai užbaigti projekto įgyvendinimą bei sudėtingą pereinamąjį laikotarpį su visais ekonominės veiklos vykdytojais, kurie Prekybos ryšių grupėje taip pat pabrėžė susidūrę su vėlavimais.

Nors daugumos pačios Komisijos vykdomų projektų veikla nepriklauso nuo nacionalinės pažangos, tam tikrai veiklai reikalingas glaudus Komisijos ir valstybių narių bendradarbiavimas, pavyzdžiui, visos Europos sistemos nacionalinio komponento atitikties bandymams. Dėl šio neigiamo poveikio galima pažymėti, kad nacionalinių komponentų įgyvendinimo vėlavimas konkrečiose valstybėse narėse turi įtakos bendriems visos Europos projektų įgyvendinimo rezultatams ir viso SMK įgyvendinimui.

Laikantis SMK 6 straipsnio 4 dalies, tam tikrai valstybei narei gali būti leidžiama nukrypti tik jei tai neturi poveikio nei informacijos mainams tarp tos valstybės narės ir kitų valstybių narių, nei muitų teisės aktų taikymo tikslais vykdomiems informacijos mainams ir saugojimui kitose valstybėse narėse. Kai kurių valstybių narių vėlavimas įdiegti kai kurias reikiamas sistemas daro neigiamą poveikį vienodoms veiklos vykdytojų sąlygoms visoje Sąjungoje, nes šiomis sistemomis siekiama užtikrinti vienodas priemones ekonominės veiklos vykdytojams visose valstybėse narėse. Be to, dėl skirtingų sistemų pobūdžio pakeitimai, būtini siekiant suderinamumo su SMK reikalavimais, turi pasekmių ir kitoms susijusioms arba priklausomoms IT sistemoms, o kai kurios iš jų turi reikšmės pajamų apsaugai ir kovai su nesąžininga ir neteisėta prekyba.

Komisija įvertino valstybių narių prašymus taikyti nukrypti leidžiančias nuostatas ir įvertino visos Europos sistemų vėlavimą. Dėl to 2023 m. buvo priimti 5 sprendimai dėl nukrypti leidžiančių nuostatų ir peržiūrėta SMK DP. Komisija taip pat inicijavo MASP-C peržiūrą. Muitų politikos grupės generaliniams direktoriams patvirtinus naująjį 2023 m. MASP-C ir 2023 m. gruodžio 15 d. Komisijai

priėmus naująją SMK DP buvo nustatyta peržiūrėta teisinė ir veiklos sistema ir naujas atskaitos taškas, pagal kurį galima vertinti vykdomų projektų pažangą.

Naujoji SMK DP yra priemonė, kuria valstybėms narėms padedama siekti bendro ir racionalaus vykdomų projektų įgyvendinimo, paliekant daugiau lankstumo darbams įvykdyti iki galutinių terminų, tačiau vis dėlto išlaikant būtiną spaudimą, kad visa SMK DP būtų įgyvendinta iki 2025 m. gruodžio 31 d. Kaip toliau pateiktoje schemoje parodyta žalia spalva, įgyvendinimo pažanga tęsiama iki 2025 m. termino.

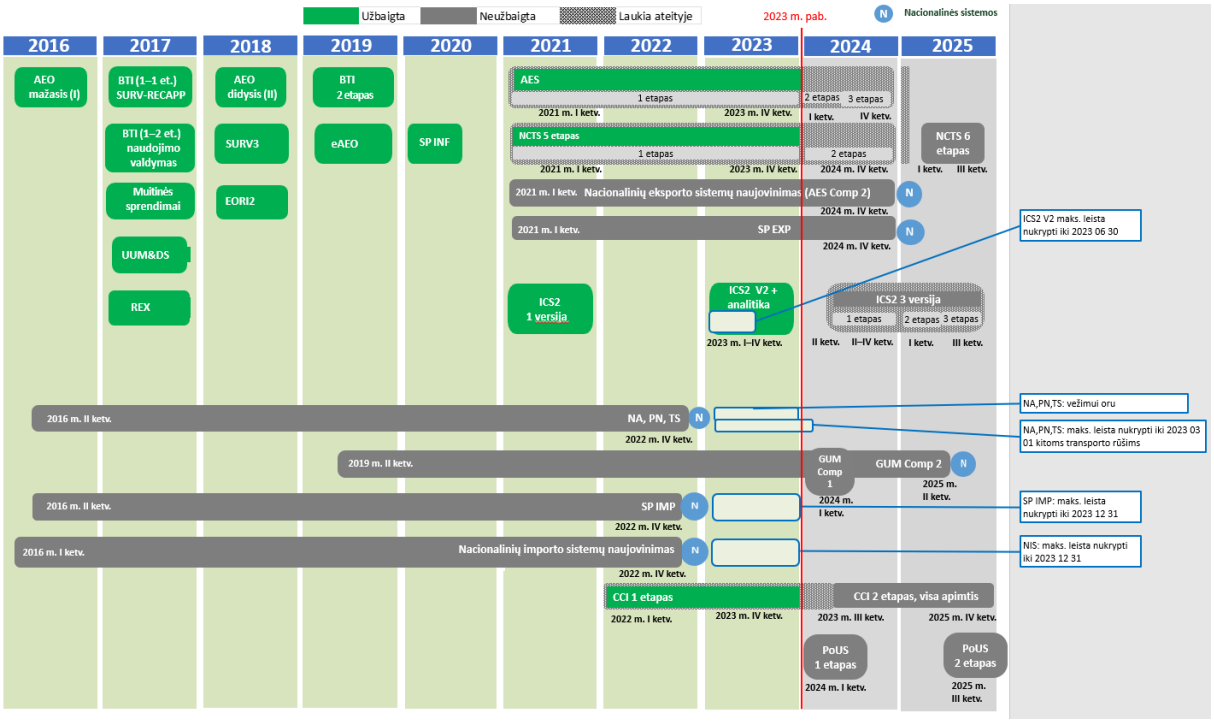

4 pav. Planavimo apžvalga

Apibendrinant valstybių narių pažangą galima pažymėti, kad **maždaug 71 proc. valstybių narių, kurioms buvo taikoma nukrypti leidžianti nuostata** dėl nacionalinių įvežimo / importo sistemų ir ICS2 2-osios versijos, turėtų užbaigti darbus iki 2023 m. gruodžio 31 d. termino. Pažymėtina, kad neužbaigtas diegimas daugiausia yra susijęs su laikinojo saugojimo ir nacionalinės importo sistemos (NIS) naujovinimu. Šie vėlavimai turi įtakos ne tik visos Europos projektams, pavyzdžiui, centralizuotam muitiniam įforminimui importo atvejais, bet ir ilgina pereinamąjį laikotarpį ekonominės veiklos vykdytojams, trukdo procesui ir duomenų suderinimui.

NIS įgyvendinimo vėlavimas taip pat trukdo teikti duomenis sistemai „Surveillance 3“. Atsižvelgiant į itin svarbų šios sistemos vaidmenį stebint operacijas ir prekybos srautus, tai lėmė neigiamą poveikį konkrečiuose sektoriuose, pavyzdžiui, žemės ūkio rinkoje. Be to, NIS įdiegimas yra labai svarbus siekiant užtikrinti vienodą Sąjungos bendrojo muitų tarifo įgyvendinimą. Tai reiškia, kad reikia teikti paramą valstybių narių su muitų teisės aktais susijusiam rizikos vertinimui, užtikrinti vienodą muitinį tikrinimą, kovoti su priemonių ir sankcijų apėjimu, apsaugoti Sąjungą nuo nesąžiningos ir neteisėtos prekybos (įskaitant su pasienio anglies dioksido korekciniu mechanizmu (CBAM) susijusius reikalavimus).

Žvelgiant į bendrą vaizdą, susijusį su naująja SMK DP, išskirtinos trys toliau nurodytos tolesnės raidos kategorijos.

Maždaug 60 proc. valstybių narių pranešė, kad joms pavyks įdiegti visas savo sistemas iki projekto terminų, numatytų naujojoje SMK DP ateinantiems dvejiems metams. Jos laikėsi savo

įsipareigojimų, o jeigu labai nedaug sistemų ir vėluojama įgyvendinti, atrodo, kad jos turi tinkamas valdymo priemones, kad galėtų veiksmingai susitvarkyti su galimais nesklandumais. Rizika nespėti iki 2025 m. termino yra nedidelė.

Apie 25–30 proc. valstybių narių nurodė, kad nuo 2022 m. jų padėtis pablogėjo. Atrodo, vėlavimų dar labiau padaugėjo. Peržiūrėtoje SMK DP joms paliekama daugiau galimybių sumažinti terminų nesilaikymo lygį, tačiau jei jos nesiims rimtų rizikos mažinimo veiksmų, gali būti, kad joms nepavyks vienos ar kelių sistemų įgyvendinti iki projekto terminų. Rizika nespėti iki 2025 m. termino yra vidutinė.

Apie 10–15 proc. valstybių narių labai vėluoja įgyvendinti daugumą likusių sistemų. Šioms valstybėms narėms sunkiai sekasi panaikinti vėlavimą ir jos tikriausiai nespės atlikti darbų iki kelių projektų terminų nepriklausomai nuo numatytų priemonių. Taip yra dėl viešųjų pirkimų problemų, nelankstaus projektų valdymo, stabilaus ir patikimo įgyvendinimo planavimo stokos ir išliekančių struktūrinių administravimo problemų, su kuriomis susiduria beveik visi SMK projektai. Net ir pagal naująją SMK DP joms bus sudėtinga įgyvendinti visą SMK IT sistemą. Rizika nespėti iki 2025 m. termino yra didelė.

Visi suinteresuotieji subjektai turi sutelkti pastangas ir investicijas į teisinius terminus, nustatytus naujojoje SMK darbo programoje. Artimiausius dvejus metus Komisija atidžiai stebės, kaip įgyvendinamos programos ir projektai, o šią stebėseną papildys dvišaliai susitikimai bei plenariniai posėdžiai su valstybėmis narėmis. Neseniai sudaryta konsultavimo sutartis, skirta padėti valstybėms narėms įgyvendinti SMK IT sistemą, gali kai kurioms valstybėms narėms kiek palengvinti šį procesą arba iš dalies padėti sumažinti vėlavimą. Valstybės narės taip pat galėtų pasinaudoti parama, teikiama pagal 2024 m. techninės paramos priemonę, bent jau patvirtintiems projektams. Komisija su kai kuriomis valstybėmis narėmis abiejose srityse daro pažangą.

Atsižvelgiant į didėjantį valstybių narių vėlavimą įgyvendinti SMK, svarbu, kad Komisija taip pat išnagrinėtų galimybę panaudoti kitas turimas priemones, kuriomis siekiama mažinti pasekmes valstybėms narėms, gerokai atsiliekančioms nuo įdiegimo tvarkaraščių.